

Hinduizem

ali **hindujstvo** (pomeni približno *trajna vera*) splošno velja za najstarejšo glavno svetovno religijo, ki jo še vedno izpolnjujejo in je prva izmed dharm. Značilnost hinduizma je velika raznolikost verovanj, izvajanj in svetih besedil. Religija izvira iz starodavne vedske kulture vsaj do leta 2000 pr. n. št. Hinduizem je tretja najbolj razširjena religija s približno 1,05 milijarde vernikov, od katerih jih 96 % živi na Indijski podcelini.

V bistvu bo vsako duhovno ravnanje, ki mu sledi vera, ljubezen in vztrajnost, vodilo do istega skrajnega stanja samouresničitve. Zato se hindujska misel razlikuje z močnim bodrenjem strpnosti za različna verovanja, ker si trenutni sistemi ne morejo lastiti izključnega razumevanja transcendentne resnice. Za hinduizem je bila ta zamisel tvorna sila pri določitvi 'večne dharme'. To je enako, kakor je božanski jaz Advaita za obstoj, ki ostaja večno nespremenjena in samozadostna luč, usredinjena in predirljiva, neglede na nered in tok okoli nje.

Trenutna geografska razširjenost

Narodi Indije, Mauritiusa in Nepala, kakor tudi indonezijskega otoka Bali so večinoma hindujci; pomembne hindujske manjšine so v/na Bangladešu (11 milijonov), Mjanmaru (7,1 milijonov), Šrilanki (2,5 milijonov), ZDA (2,0 milijona), Pakistanu (3,3 milijone), Južnoafriški republiki (1,2 milijona), Združenem kraljestvu (1,2 milijona), Maleziji (1,1 milijona), Kanadi (0,7 milijona), Fidžiju (0,5 milijona), Trinidadu in Tobagu (0,5 milijona), Gvajani (0,4 milijona), Nizozemski (0,4 milijona), Singapuru (0,3 milijona) in Surinamu (0,2 milijona). Tudi na indonezijskih otokih Java in Borneo je veliko število domorodcev hindujcev. V svoji preobleki kot joga je hinduizem še bolj razpršen po vsem svetu. Samo v ZDA jo opravlja okoli 30 milijonov ljudi.

Začetki

Hinduizem je ena najstarejših ver na svetu, najbolj pa je razširjena v Indiji, kamor segajo tudi začetki te vere. Nastanek se povezuje s starodavno kulturo, ki je cvetela v dolini reke Ind, med leti 3500 in 1500 pr. n. št. Kar nam je znano o tej kulturi, izvira iz najdb v mestih Harappa in Mohendžo-Daro. Ta kultura se je končala okrog leta 1500 pr. n. št., ko so Ariji s severa prodrli v Indijo. Hinduizem se je razvil iz verovanja obeh teh ljudstev. Ariji so s seboj prinesli svoje svete spise, imenovane VEDE in s temi literarnimi deli položili temelje hinduizma.

Vede so zbirka raznih literarnih del, ki so nastajala več stoletij. K vedam spadajo tudi tako imenovane upanišade. To so dela, ki vsebujejo filozofska besedila: meditacije, misli in spekulacije.

Če bi vzeli hinduizem kot celoto

Hinduizem je zelo raznolika religija, ni imela enega samega utemeljitelja in razvijala se je dolgo. Včasih se zdi, da so različne vrste hinduizma med seboj zelo različne, vendar pa je za vse hindujce ena sama nespremenljiva resničnost – BRAHMA. Če bi strnili vso obsežno literaturo, obrede, običaje, umetnost itd., bi odkrili, da ta vera pravi: *Lahko imaš, kar si želiš*. Toda česa si ljudje sploh želijo? Indija je s tem vprašanjem živela cela stoletja in v bistvu še vedno. Pravi, da si ljudje v Indiji želijo štiri stvari: UŽITKA, USPEHA, ODGOVORNEGA IZPOLNJEVANJA DOLŽNOSTI in OSVOBODITVE.

Brahman

Hindujci so z imenom BRAHMAN poimenovali najvišjo realnost. Glavni atributi povezani s tem imenom so **sat**, **čit** in **ananda**, kar pomeni **bit**, **zavest** in **blaženost**. Najvišja realnost, najvišja zavest in povsem stran od vsakršne možnosti za frustracijo – to je temeljno hindujsko stališče do boga. Bog je lahko oseben ali nadoseben, ne pa oboje hkrati, zato se je vsa Indija strinjala s pobudo, da si častilec zamisli brahmana kot osebnega ali nadosebnega. Zamisli si pač glede na to, kateri od obeh ima zanj najbolj vzvišen pomen.

Nekateri hindujci verjamejo, da je brahman popolna, nespremenljiva, končna resničnost, ki obstaja nad pojavi navadnega sveta. Drugi pa menijo, da je to Bog.

Hindujsko trojstvo

Sestavljajo ga trije pomembnejši bogovi: Šiva, Višnu in Brahma. Ti so bili odgovorni za ustvarjanje, ohranjanje in uničevanje sveta. Ta krog sprememb naj bi se ponavljal v neskončnost. Višnu ohranja, Šiva uničuje in hkrati omogoča ponovno ustvarjanje, Brahma pa je stvaritelj.

Brahma

Ta bog obstaja zato, ker v človekovem življenju in v svetu obstaja nenehno spreminjanje, nestalnost, večni krog nastajanja in propadanja. Zato mora obstajati nekaj stalnega in to je Brahma. Z njim je vsaka duša eno in on je duša vsega. Po hindujskem prepričanju traja vesoljstvo, ki ga izžareva Brahma, več kot 4 milijarde let. Potem se vrne k Brahmi, še prej pa je vesolje uničeno z ognjem in vodo. To se ponavlja in traja večno. Brahma se zdaj izkaže kot stvarnik – svet ustvari iz sebe ali iz obstoječe snovi. In to je bistvena razlika hinduizma od judovsko-krščanskega verovanja, saj v le tem Bog ustvari svet iz nič!

Šiva

Hinduizem je le navidezno politeistična vera, toda v bistvu je monoteistična. Hindujski verjamejo, da se brahman izraža v vsem, torej je tudi bog Šiva le izražen brahman? Hindujski bog Šiva ima mnogo rok, ki simbolizirajo številne oblike božje energije. Šiva je uničevalec. Pogosto se pojavlja v kipih plesalca (bog plesa – Nataradža), ki simbolizira nastanek, propad in nov nastanek tako človeka, kot sveta. Združuje ženske in moške lastnosti. Častilci Šive prisegajo na poduhovljenost, samodisciplino in askezo.

Višnu

Ta bog, imenovan ohranjevalec, ima 10 utelešenj ali avatarjev. To je deset oblik, v katerih se pojavlja na Zemlji, predvsem takrat, kadar grozi nesreča. Najpomembnejša avatarja sta sedmi – Rama in osmi – Krišna. Deseti – zadnji avatar se še ni pojavil, saj pravijo, da se bo Višnu pojavil v tej obliki ob koncu naše dobe, da bo uničil zlo in obnovil red.

Ganeša

Je manjše božanstvo, a je vseeno pomembno. Je sin Šive in njegove žene Parvati. Nanj se obrnejo v začetku kakega novega velikega dejanja.

Parvati, Durga, Kali

To so tri boginje, ki so povezane s Šivo. Parvati je Šivova nežna in lepa žena, ki dopolnjuje sočutni del njegove narave. Durga in Kali dopolnjujeta Šivovo bolj uničevalno stran narave; sta divji in močni.

Odnos boga do sveta

Odnos, ki ga ima bog do sveta, lahko primerjamo z odnosom umetnika do svojega dela. Bog je Stvarnik (Brahma), Ohranjevalec (Višnu) in Uničevalec (Šiva), ki vse končne oblike razkroji v prvotno naravo, iz katere so izšle. V tem primeru je bog torej oseben. Če pa vzamemo, da je nadoseben, potem je bog v vsakem pogledu daleč stran od končnega sveta.

Osvoboditev

Osvoboditev iz kroga reinkarnacije in trpljenja se imenuje MOKŠA. Mokša se doseže samo, če modrost nadomesti neznanje. Tisto, kar ljudi odvrča od tega, se imenuje MAJA. Maja je nagib, da stvari vidijo narobe, je kot utvara.

Prazniki

Divali se povezuje z boginjo Lakšmi in se praznuje ob hindujskem novem letu novembra. Divali je praznik luči. Svetloba pomeni znanje. Povsod so prižgane svetilke in sveče, ljudje si izmenjujejo darila in voščilnice. Vsakoletno praznovanje dasehra obuja spomin na Ramovo zmago nad Ravano. V plesih in igrah pripovedujejo o pomembnih trenutkih iz življenja Rame in Site. Ob pomladanskem praznovanju holiju slavijo Krišnove norčije, ki jih je zbiral s kravjimi pastiricami. Prirejajo sprevide, prižigajo kresove, posipajo se z barvastim praškom in drug drugega polivajo z vodo.

Svete knjige

Vse knjige, ki bodo tu omenjene, so pisane v sanskrtu, jeziku starodavne Indije. Ker je od tedaj preteklo že veliko časa, nihče ne ve natančno, kdaj so nastale. Vse pa so bile napisane pr. n. št.; pisanje nekaterih je trajalo več stoletij. Preden so bile Vede zapisane, so se stoletja širile z ustnim izročilom. Najstarejša in najsvetejša Veda je Rigveda, ki vsebuje več kot tisoč slavonspevov. Upanišade sestojijo iz filozofskih naukov o brahmanu in boju za dosego mokše. Dogodivščine Rame in Site so opisane v Ramajani, to pomeni v zgodbi Ramovega življenja. Mahabharata z več kot 100 000 verzi je verjetno najdaljša pesnitev na svetu. Pripoveduje zgodbo o dveh vojskujočih se vladarskih družinah. Najbolj znan in priljubljen del te epske pesnitve je Bhagavadgita.

Templji in molitev

Hindujski obiskujejo templje, ki jih je v Indiji kar veliko, le ob praznikih in slavnostih. Po lastni želji se udeležujejo obredov. Hindujscem zahodnih držav so templji pomembnejši, saj se tam sestajajo in skupaj molijo. Drugače pa molitev poteka doma in združuje celo družino. Vsak posameznik se na podlagi osebne izbire, družinskega okolja in kraja odraščanja, odloči, kateri bog ali boginja je zanj pomemben. Središče čaščenja je oltar, na katerih so postavljeni predmeti, ki ustrezajo petim čutom: vidu, sluhu, tipu, vonju in okusu. Z njihovo pomočjo se vernik popolnoma preda molitvi. Nekateri hindujski uporabljajo podobe bogov, da lažje osredotočijo svoje misli od individualnega boga na brahmana.

Simbol AUM

Simbol, ki ga izgovorimo OM, je obreden in svet hindujski zlog, preveden v sanskrtsko kaligrafijo in ga običajno razumemo kot temeljni zvok univerzuma. Pojejo ga zaradi učinka vibracij na vernike in zato, ker je simbol ene same realnosti – brahme.

Pomen kast v hinduizmu

Pomen kastnega sistema v Indiji ni več tako pomemben kot v preteklosti. Vseeno pa ga moramo omeniti. Vsakdo je rojen v neko kasto, pač glede na to, kakšen je bil v prejšnjem življenju. Nastanek kast je povezan s prihodom že prej omenjenih Arijev v Indijo. Spopadli sta se dve kulturi. Rezultat etničnih razlik, barve kože itd. je bila razdeljena družba. Ljudje se delijo na štiri skupine, glede na to, kako lahko najboljše prispevajo k družbi in razvijajo svoje zmožnosti.

- 1) Prva skupina so **brahmani** ali vidci, ki so duhovni vodje svoje kulture. Njim pripadajo funkcije, ki jih je družba razdelila med filozofe, duhovnike, umetnike in učitelje; njihovo gradivo so duhovne stvari.
- 2) **Kšatrije** ali upravitelji, s smislom za tako vodenje ljudi in projektov, ki kar najboljše izkorišča človeške sposobnosti.
- 3) Tretji so **vajšije**, so poklicni proizvajalci; obrtniki in kmetje, ki ustvarjajo materialne stvari.
- 4) Zadnji so **šudre**, nekvalificirani delavci; služabniki ali posnemovalci.

Joga

V hinduizmu poznajo štiri glavne vrste joge. Vsak si izbere tisto, ki najbolj ustreza njegovemu značaju in starosti.

- Radža joga je najvišja, kraljeva in joga razuma. Vključuje uporabo tehnik duševnega obvladovanja in meditacijo.
- Džnana joga je joga spoznanja in vključuje učenje.
- Bhakti joga je joga ljubezni in pomeni popolno predanost v ljubezni in molitvi bogu
- Karma joga je joga dela. Izvajajo jo osebe, ki si prizadevajo za izpolnitev *DHARME*.

Dharma

Hindujci si prizadevajo živeti v skladu z dharmo, moralnim zakonom, ki vodi človekovo življenje. Njegove dolžnosti so določene s položajem posameznika v družbi in njegovim življenjskim obdobjem.

Reka Ganges

Ta reka velja za sveto reko v Indiji, tudi mnoge druge reke so svete. Mrtve sežigajo, sledi pa seveda ponovno rojstvo. Ko umrejo *sanjasi*; sveti, ki so v življenju že postali eno z Brahmo, jih ne sežgejo. Mnoge od njih, pa tudi pepel sežganih, vržejo v reko Ganges. Hindujci praznujejo številne praznike, ob tem pa se tisoči okopajo v sveti reki.

Zaključek

Pomembna poteza hinduizma je ljubezen do vseh živih bitij. Verjamejo namreč, da so vsa izšla iz Brahme; vesolje, žival, človek, rastlina, tudi kamen – vse sestavlja celoto. Hinduizem je določen s predstavo monoizma: "biti eno z vsemi bogovi, živimi bitji in stvarmi". Pobožni hindujci so pogosto vegetarijanci. Krava in vrana sta sveti živali in ju ne sme ubiti nihče.